

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

В період ринкової трансформації економіки України, про проведенні зовнішньоекономічної політики були допущені стратегічні помилки, а в ході розгортання економічних реформ, спостерігалися певна хаотичність і непослідовність у здійсненні цієї політики, тому першочергове значення має розробка на науковій основі пріоритетів та механізму реалізації вітчизняної зовнішньоекономічної політики з урахуванням світового досвіду.

Під зовнішньоекономічною політикою України слід розуміти політику, яка впливає з об'єктивно існуючих порівняльних і конкурентних переваг у різних галузях господарства передбачає пріоритет національних економічних інтересів в системі методів і форм регулювання світогосподарських зв'язків, ґрунтується на засобах тарифного та нетарифного регулювання, спрямована в цілому на створення конкурентного ринкового середовища, поступове формування економіки, орієнтованої на експорт [7,с.21].

Реальна трансформація зовнішньої економіки України передбачає взаємодію всіх чинників внутрішньоекономічного розвитку зі зміною співвідношення між ними. Більш тісна взаємодія української економіки зі світовою зумовлюється значною потребою в нових технологіях, інвестиційних і фінансових ресурсах. Основними передумовами інтеграції України в міжнародну економіку є [7,с.23]:

- системна ринкова трансформація;
- реструктуризація економіки;
- формування відкритої економіки, розвиток не лише зовнішньої торгівлі, а й руху чинників виробництва між країнами.

Основними засобами зовнішньоекономічної політики є: торгівельна політика, валютна політика та політика у сфері іноземних інвестицій. Найбільш значимою для дієвості зовнішньоекономічної політики є зовнішньоторговельна політика.

Регулювання міжнародної торгівлі припускає цілеспрямований вплив держави на торговельні відносини з іншими країнами. До основних цілей зовнішньоторговельної політики відносяться [4,с.319]:

- зміна обсягу експорту та імпорту;
- зміна структури зовнішньої торгівлі;
- забезпечення країни необхідними ресурсами;
- зміна співвідношення експортних та імпортних цін.

Інтеграція України у світовий економічний простір залежить від трансформаційних процесів, які, сприяючи зростанню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, визначатимуть напрямки та форми взаємодії національного народного господарства зі світовим. Ринкова

трансформація економіки передбачає вирішення внутрішньоекономічних проблем шляхом адаптації перехідної економіки до еволюціонуючого зовнішнього ринкового середовища.

Процеси внутрішньої трансформації зовнішнього сектору вітчизняної економіки слід розглядати водночас і як процеси діяльності України в Світовій організації торгівлі (СОТ), членами якої вже є 153 країни, на долю яких припадає близько 96% обсягів світової торгівлі [2]. Для того, щоб Україна дійсно була рівноправним членом СОТ, необхідно реалізовувати заходи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку.

За період членства України в СОТ було опрацьовано понад 10 тис. запитів з боку країн - членів світової організації. Водночас Україна відправила лише 300 нотифікацій [3].

Фахівці зауважують, що Україна за два роки вже змогла відчути переваги СОТ при вирішенні суперечок з іншими країнами, де головну роль зіграли галузеві асоціації, які звернулися до уряду, а той в свою чергу до СОТ за допомогою.

Сьогодні в зовнішньоторговельних стосунках СОТ широко застосовують у взаємозв'язку як політику протекціонізму, і так звану політику вільної торгівлі. У чистому вигляді жодна з них не використовується. Значного поширення в умовах монополізації набув агресивний протекціонізм, який захищає інтереси монополізованих галузей.

Специфічною рисою сучасної зовнішньоекономічної політики є приватномонополістичний протекціонізм. Його виникнення пов'язане з пануванням ТНК, які створюють значні перепони для імпорту товарів [1,с.48].

На сьогодні протекціонізм та обмеження торгівлі в Україні послаблюється і у найближчому майбутньому буде посилюватися лібералізація торгової політики. Членство в СОТ вимагає від України зниження тарифів на імпорт продуктів сільськогосподарського виробництва необхідно також відмовитися від більшості інструментів контролю за обсягами торгівлі та скоротити державну підтримку сільського господарства [4,с.236].

На заваді розвитку торговельно-економічних відносин України між країнами світу стали не тільки наслідки непродуманої зовнішньоекономічної політики, значного негативного впливу на економіку країни здійснила світова фінансова криза, яка розпочалася з краху ринку іпотечних кредитів у США, що з часом охопила весь світ.

Якщо розглядати вплив кризи на економічний розвиток України, то варто зазначити, що в наслідок її, постраждали промисловість, торгівля та будівництво. Країна орієнтована на експорт товарів металургійної та хімічної продукції, частка яких в загальному обсязі експорту становить 50% [5].

Міністерство економічного розвитку та торгівлі України повідомляє, що у січні-лютому 2011 року дефіцит поточного рахунку за перші 2 місяці 2011 року становив 816 млн. дол. США (на відміну від профіциту в 304 млн. дол. США у відповідному періоді 2010 року) [6]. Зростання експорту високими темпами в січні-лютому (на 46,2% до 9,4 млрд. дол. США) пояснюється

зростанням цін на світових товарних ринках та підвищеним попитом у країнах торгових партнерів, насамперед у Росії [6]. Перший фактор зумовлює високі темпи зростання експорту продукції чорної металургії та хімічної промисловості (54% і 84% відповідно), другий - продукції машинобудування (43%), зокрема локомотивів (2,2 рази) та автомобілів (5,7 рази). Зростання експорту продукції АПК (на 31%) було забезпечено збільшенням вартісних обсягів поставок насіння олійних культур (у 4,5 разу) та олії і жирів (на 77%). У той же час експорт зернових внаслідок продовження дії квот залишається суттєво нижчим ніж у минулому році (майже на 40%) [2].

Темпи зростання імпорту залишаються набагато вищими - 63.1% Зовнішньоторговельні операції з товарами Україна здійснювала з партнерами із 215 країн світу. Найбільші обсяги експортних поставок здійснювалися до Російської Федерації - 26,2% від загального обсягу експорту, Туреччини - 5,8%, Італії - 4,7%, Білорусі - 3,6%, Польщі - 3,4%, Німеччини - 3,0% та Індії - 2,6%. У січні-лютому 2011 року порівняно з відповідним періодом 2010 року обсяг експорту до Росії збільшився на 63,% [5].

Зростанню експорту сприятиме подальша лібералізація торгової політики та використання переваг від членства України у СОТ через зменшення антидемпінгових розслідувань і полегшення вирішення спірних питань [7,с.24].

У січні-лютому 2011 року порівняно з відповідним періодом минулого року. Обсяги притоку прямих іноземних інвестицій залишаються на рівні минулого року - 509 млн. дол. США (465 млн. дол. США за 2 місяці 2010 року) [6]. На початку 2011р. інвестиції надходять до реального сектору економіки.

Збалансування операцій за кредитами та облігаціями (+46 млн. дол. США в січні-лютому) відбулось лише внаслідок успішного розміщення урядом у лютому єврооблігацій на 1,5 млрд. дол. США. У той же час реальний та банківський сектори в цілому скорочували свою зовнішню заборгованість (відповідно на 0,4 та 0,9 млрд. дол. США) [5].

На початку 2011 року можливості зовнішнього фінансування дещо скоротились через зниження схильності зовнішніх інвесторів до ризику (зокрема, внаслідок політичної дестабілізації в країнах Близького Сходу та Північної Африки).

Обсяги накопичення готівкової валюти поза банками продовжують залишатись достатньо високими - 1.8 млрд. дол. США за перші 2 місяці 2011 року (проти 1,0 млрд. дол. США за січень-лютий минулого року) [5].

Додатне сальдо зведеного платіжного балансу в 1,6 млрд. дол. США (з них у лютому - 1,4 млрд. дол. США) дозволило суттєво наростити резервні активи, їх обсяг станом на 01.03.2011 року досяг 36,7 млрд. дол. США, і що забезпечує фінансування імпорту товарів та послуг протягом 5,2 місяців майбутнього періоду [6].

Отже в зовнішньоекономічній політиці української держави наявні певні позитивні зміни, які сприяють становленню української держави як рівноправного члена світового ринку та СОТ.

Головне завдання української держави сьогодні - визначити нові напрямки, форми, засоби та етапи реалізації зовнішньоекономічної стратегії. Реструктуризація народного господарства країни має бути здійснена з урахуванням внутрішніх можливостей і зовнішніх чинників для того, щоб, використавши існуючі та розкривши потенційні конкурентні переваги національної економіки, сприяти реалізації національних економічних інтересів, зростанню добробуту українського народу.

Література:

1. WTO: Либерализация международной торговли и возможности экономического развития//Вестник Московского университета, Серия 6. Экономика. – 2010. -№1, с. 46-54.
2. «Зовнішня торгівля товарами України», Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article/i_id=38506
3. «Зобов'язання щодо зниження та зв'язування тарифних ставок», Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id
4. Міжнародна торгівля: Навч. пос./ За ред.. Ю.Г.Казака, Н.С.Логвінової, О.В. Мірошниченка. – 3-тє вид., доп. Та перераб. –К.: Центр учбової літератури, 2009. – 668с.
5. Основні показники економічного та соціального розвитку України - Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article/info>.
6. Платіжний баланс січні-лютому 2011 року. - Режим доступу: www.bank.gov.ua/publication/econom/Balans/State_2011_pr.pdf.
7. Развитие экспортного потенциала Украины в современных процессах мирового хозяйства //Актуальні проблеми економіки. -2010. -№7, с. 19-26.